

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 8/2004 vp

Hallituksen esitys laiksi rikoslain 17 luvun, kokoontumislain ja järjestyksenvalvojista annetun lain 8 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 11 päivänä toukokuuta 2004 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi rikoslain 17 luvun, kokoontumislain ja järjestyksenvalvojista annetun lain 8 §:n muuttamisesta (HE 81/2004 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta ja hallintovaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnot, jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi (PeVL 26/2004 vp ja HaVL 27/2004 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Ilari Hannula, oikeusministeriö

- lainsäädäntöneuvos Kimmo Hakonen, sisäasiainministeriö
- käräjätuomari Riitta Savolainen, Helsingin käräjäoikeus
- valtiosyyttäjä Ari-Pekka Koivisto, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- lakimies Heli Malmi, suojelupoliisi
- ylikomisario Pentti Pöyry, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos
- asianajaja Ari Halonen, Suomen Asianajajaliitto
- politiikan ylioppilas Paavo Arhinmäki
- professori Pekka Koskinen
- professori Raimo Lahti.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Käräjäoikeustuomarit ry
- professori Ari-Matti Nuutila
- varatuomari, asianajaja Kirsi Tarvainen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan rikoslakiin otettavaksi laitonta naamioitumista koskeva rangaistussäännös. Kiellettyä olisi tunnistamista vaikeuttava kasvojen peittäminen yleisellä paikalla järjestetyn yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden yhteydessä taikka muussa yleisön kokoontumisessa yleisellä paikalla. Rangaistavaa olisi esiintyminen kasvot osittain tai kokonaan hupun, naamion tai maalauksen tai vastaavan peittä-

mänä tavalla, joka vaikeuttaa tunnistamista. Laittomana naamioitumisena ei kuitenkaan pidettäisi naamioituneena esiintymistä, jos sen tarkoituksena on suojautua säältä tai osallistua karnevaaliin tai muuhun vastaavaan yleisötilaisuuteen tai siihen on uskonnollinen tai jokin muu hyväksyttävä syy.

Kokoontumislakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan yleisen kokouksen tai

yleisötilaisuuden yhteydessä ei saisi pitää hallussa esinettä, jota on perusteltua aiheuttaa epäillä voitavan käyttää kasvojen peittämiseen tunnistamista vaikeuttavalla tavalla. Tästä kiellosta olisivat voimassa samat poikkeukset kuin laitotoman naamioitumisen kohdalla. Järjestyksen-

valvojista annettuun lakiin ehdotetaan eräitä teknisiä muutoksia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Järjestyslain (612/2003) käsittelyn yhteydessä eduskunta hyväksyi lausuman, jossa edellytettiin hallituksen huolehtivan siitä, että erikseen valmistellaan lakiehdotus, jolla rangaistuksen uhalla kielletään yleisen järjestyksen häiritseminen tai turvallisuuden vaarantaminen esiintymällä naamioituneena mielenosoituksessa taikka muulla tavalla naamioituneena (EV 295/2002 vp). Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys pohjautuu tähän lausumaan.

Lakivaliokunta on aiemmin tarkastellut niitä yleisiä edellytyksiä, joita rangaistussäännösten hyväksyttävälle käyttämiselle yhteiskunnallisina sääntelyvälineinä voidaan asettaa (ks. LaVL 9/2004 vp). Näiden edellytysten mukaan kaikelle rikoslainsäädännölle tulee ensinnäkin olla hyväksyttävä peruste. Toiseksi on kyettävä osoittamaan, että on painava yhteiskunnallinen tarve, joka edellyttää juuri uuden rikostunnusmerkistön säätämistä hyväksyttäväksi arvioidun tavoitteen saavuttamiseksi. Tällöin huomioon tulevat otettaviksi ennestään voimassa oleva muu sääntely samoin kuin mahdolliset tavoittelun päämäärän saavuttamiseen johtavat vaihtoehtoiset menettelyt. Kolmanneksi säädettävän kriminalisoinnin tulee olla ennaltaehkäisevä eli uuden rangaistussäännöksen on voitava perustellusti olettaa edes jossain määrin vaikuttavan tarkoitetulla tavalla. Neljänneksi jo perustuslain 8 §:ssä säädetyistä rikosoikeudellisesta laillisuusperiaatteesta johtuu, että tunnusmerkistön on oltava täsmällinen ja tarkkarajainen.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan (s. 8/II) naamioitumiskiellon tarkoituksena on ehkäistä väkivaltaisuutta ja mellakointia mielenosoituksissa ja muissa yleisön kokoontumisissa

yleisellä paikalla sekä parantaa mahdollisuuksia saattaa rikoksista epäillyt syytteeseen. Tällaiset tavoitteet muodostavat lakivaliokunnan mielestä hyväksyttävän perusteen naamioitumiskiellon säätämiseksi.

Ehdotetun uuden kriminalisoinnin yhteiskunnallista tarvetta arvioidessaan lakivaliokunta on erityisesti ottanut huomioon siinä tarkoitettujen toiminnan perusoikeuskytkennät. Perustuslain 13 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lupaa hankkimatta järjestää kokouksia ja mielenosoituksia sekä osallistua niihin. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa on todettu, että naamioituminen saattaa rohkaista ihmisiä osallistumaan mielenosoituksiin anonyymisti ja ilmaisemaan siellä mielipiteensä. Oikeus osallistua anonyymisti mielenosoituksiin sisältyy perustuslakivaliokunnan mukaan lähtökohtaisesti kokoontumisvapauteen. Pukeutuminen ja naamioituminen liittyvät myös perustuslain 12 §:ssä turvattuun sananvapauteen, minkä lisäksi niitä voidaan arvioida perustuslain 7 §:n 1 momentissa turvattuun henkilökohtaisen vapauden kannalta. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että vaikka ehdotettu naamiointikielto rajoittaa jonkin verran sananvapautta ja kokoontumisvapautta, sen ei voida katsoa puuttuvan näiden vapauksien ydinalueeseen. Kielto ei estä vapaata kokoontumista ja mielipiteenilmaisua.

Lakivaliokunta on ehdotetun säännöksen tarpeellisuutta arvioidessaan kiinnittänyt huomiota myös poliisilain (493/1995) säännöksiin. Poliisilain 20 §:n 1 momentin mukaan poliisimiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos tämän uhkauksista tai muusta käyttäytymisestä voidaan päätellä, että hän todennäköisesti syyllistyi henkeen, terveyteen, vapauteen, kotirau-

haan tai omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen. Saman pykälän 2 momentin mukaan henkilö saadaan poistaa paikalta myös, jos hän käyttäytymisellään aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Pykälän 3 momentissa mahdollistetaan tietyin edellytyksin tällaisten henkilöiden kiinniotaminen ja säilössä pitäminen.

Valiokunnan mielestä poliisilain säännösten avulla voidaan varsin pitkälle hallita niitä ongelmatilanteita, joita naamioitumiskielto kattaisi. Toisaalta ehdotetun kaltaisella säännöksellä voidaan saavuttaa myös sellaisia etuja, joita ei liity poliisilain sisältämään sääntelyyn, koska uuden kriminalisoinnin soveltamisalaan ehdotetaan kuuluvaksi vain naamioituneena esiintyminen yleisissä kokouksissa, yleisötilaisuuksissa ja muissa yleisön kokoontumisissa. Jos rangaistavan käyttäytymisen alaa rajataan ehdotetusta, uutta säännöstä voidaan pitää poliisilain säännöksiä tarkempina ja sääntelyn kohteen erityispiirteet huomioon ottavana. Näillä näkökohdilla on erityistä painoarvoa ehdotuksen perusoikeuskytkentöjen vuoksi.

Hallituksen esityksen mukaan (s. 8/II) naamioitumisen kriminalisoinnin voidaan olettaa lisäävän laittomuuksiin syyllistyneiden kiinnijäämisriskiä. Tällä puolestaan arvioidaan ehkäistävän mellakointia. Edelleen hallituksen esityksessä katsotaan, että naamioitumiskiellon voidaan odottaa turvaavan sanan- ja kokoontumisvapautta lisäämällä ihmisten uskallusta osallistua mielenosoituksiin. Lakivaliokunta pitää esitettyjä arvioita ehdotetun sääntelyn vaikutuksista jossain määrin optimistisinä. Toisaalta tällaisten vaikutusten toteutumista ei voida myöskään kokonaan sulkea pois. Valiokunta on sääntelyn hyväksyttävyyttä arvioidessaan antanut merkitystä myös sille, että naamioitumiskiellon sisällyttäminen rikoslakiin osoittaa lainsäätäjän pitävän selvästi hylättävänä sellaista toimintaa, jossa naamioituminen liittyy esimerkiksi tarkoitukseen vahingoittaa omaisuutta yleisötilaisuudessa. Valiokunnan mielestä tällaisissa tilanteissa naamioituminen on osaltaan myös omiaan osoittamaan rikollisen toiminnan suunnitelmallisuutta,

millä puolestaan on merkitystä rangaistuksen mittaamisen kannalta.

Edellä mainituista syistä lakivaliokunta on päättänyt puoltamaan laittoman naamioitumisen kriminalisoinnin hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki rikoslain 17 luvun muuttamisesta

13 a §. Laiton naamioituminen

1 momentti. Lakiehdotuksen mukaan laittomasta naamioitumisesta rangaistaisiin henkilöä, joka yleisellä paikalla järjestetyn yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden yhteydessä taikka muussa yleisön kokoontumisessa yleisellä paikalla esiintyy kasvot kokonaan tai osittain hupun, naamion, maalauksen tai vastaavan peittämällä tavalla, joka vaikeuttaa hänen tunnistamistaan.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että ehdotettua naamioitumisen kriminalisointia tulee täsmentää. Perustuslakivaliokunta huomauttaa, että erityisesti kasvojen maalaminen muun muassa urheilukilpailuissa ja mielenosoituksissa on nykyisin yleistä ja että kaikki kasvomaalaukset eivät estä tunnistamista vaan kuuluvat tilaisuuden luonteeseen. Rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen sisältyvän täsmällisyysvaatimuksen vuoksi perustuslakivaliokunta on pitänyt valtiosääntöoikeudellisesti välttämättömänä, että sääntely kytketään henkilön tarkoitukseen loukata tai vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta tai ryhtyä muuhun oikeudenvastaiseen tekoon. Tällainen täsmentäminen on perustuslakivaliokunnan mukaan edellytys sille, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavalisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Myös hallintovaliokunta on lausunnossaan katsonut, ettei ole tarkoituksenmukaista kieltää naamioitumista yleisellä paikalla, koska on olemassa oikeutettuja syitä kasvojen peittämiseen. Hallintovaliokunta on toisaalta todennut, että naamioitumiskiellon tulee olla siinä määrin laaja-alainen, että se mahdollistaa sääntelyn riit-

tävän tehokkaan soveltamisen ja vähentää mahdollisuutta kiertää kieltoa. Hallintovaliokunnalla on lausuntoaan laatiessaan ollut käytettävissään oikeusministeriön muistio, jossa on otettu kantaa perustuslakivaliokunnan lausunnon vuoksi tarvittaviin muutoksiin. Hallintovaliokunnan mielestä muistiossa esitetty uusi muotoilu täyttää perustuslakivaliokunnan lausunnon asettamat edellytykset. Se on pitänyt kuitenkin tavoiteltavana, että rangaistusäännös kirjoitettaisiin selkeämpään muotoon.

Perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan lausuntoihin viitaten lakivaliokunta ehdottaa säännöstä täsmennettäväksi kahdessa suhteessa. Ensimmäinen täsmennyksistä koskee naamioitumistapaa ja toinen puolestaan henkilön toiminnan tarkoitusta.

Lakiehdotuksen sisältämä *luettelo erilaisista naamioitumistavoista* on avoimuudessaan varsin tulkinnanvarainen. Säännöksen soveltamisvaikeuksia on omiaan lisäämään se, että naamioitumisen seurauksena henkilön tunnistamisen edellytetään ainoastaan vaikeutuvan. Viimeksi mainitun kriteerin ongelmallisuutta kuvastaa hyvin perustelujen (s. 13/I) lausuma, jossa todetaan, että mitä vähäisempi osa kasvoista on peitetty, sitä todennäköisemmin kysymys ei ole rangaistavasta, tunnistamista vaikeuttavasta naamioitumisesta. Lakivaliokunnan mielestä säännöksen tarkoituksen saavuttamiseksi ei ole tarpeen ulottaa naamioitumisen rangaistavuutta koskemaan sellaisia tapauksia, joissa tunnistaminen pelkästään vaikeutuu. Koska ehdotetun säännöksen yhtenä tavoitteena on mahdollistaa rikosoikeudellisen vastuun toteuttaminen myös silloin, kun tekijä pyrkii naamioitumalla salaamaan henkilöllisyytensä, säännöksen soveltaminen on syytä rajoittaa niihin tapauksiin, joissa naamioituminen kokonaan estää henkilön tunnistamisen. Tällä tavoin rajattua säännöstä on myös käytännön tilanteissa helpompi soveltaa, koska tällöin välttyään arvioimasta sitä, missä määrin tunnistamisen tulee vaikeutua, jotta naamioituminen olisi rangaistava teko.

Edellä mainituista syistä lakivaliokunta ehdottaa, että tekoa kuvataan säännöksessä sanoilla "esiintyy tunnistamattomaksi naamioituneena".

"Naamioituneena"-sana sisältää jo itsessään tekijän tarkoituksen tehdä itsensä tuntemattomaksi naamion taikka muunlaisen kasvojen tai pään peitteen avulla. Vaatimus siitä, että henkilö on "tunnistamattomaksi naamioitunut" viittaa toisaalta myös toiminnan tehokkuuteen. Toisin sanoen naamioitumisen tulee olla sillä tavoin kokonaisvaltaista, että sen avulla onnistutaan salaamaan henkilöllisyys. Naamioituminen voi tapahtua monin eri tavoin, kuten esimerkiksi kasvot kätkevällä päähineellä tai naamarilla. Rangaistavuuden kannalta olennaista on se, että henkilöä ei juuri hänen naamioitumisensa vuoksi voida tunnistaa.

Kuten perustuslakivaliokunta on lausunnonaan todennut, pelkkää naamioitumista sinänsä ei voida kriminalisoida. Ollakseen rangaistavaa tällaisen toiminnan tulee liittyä henkilön tarkoitukseen ryhtyä oikeudenvastaiseen tekoon. Naamioitumisen yhdistäminen henkilön tarkoitukseen loukata yleistä järjestystä ja turvallisuutta jättäisi lakivaliokunnan mielestä rangaistavuuden alan kuitenkin varsin yleiseksi. Ottaen huomioon, että laittomasta naamioitumisesta voitaisiin tuomita myös vankeutta, valiokunnan mielestä on perusteltua rajata rangaistavuus niihin tilanteisiin, joissa naamioituminen liittyy välittömästi uhkaavaan, henkilöön kohdistuvaan väkivaltaan tai omaisuuden vahingoittamiseen.

Säännöksessä tarkoitettuihin yleisiin kokouksiin, yleisötilaisuuksiin ja yleisön kokoontumisiin osallistuvien oikeusturva edellyttää, että päätelmiä *naamioitumisen tarkoituksesta* ei tehdä kevein perustein. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa säännöksen soveltamisen edellytykseksi, että naamioituneella henkilöllä tai joukolla tulee olla ilmeinen tarkoitus ryhtyä käyttämään henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai vahingoittamaan omaisuutta. Tilanteen tulee tällöin olla kokonaisuutena sellainen, että sen voidaan objektiivisesti arvioiden katsoa sisältävän välittömän vaaran henkilön ruumiilliseen koskemattomuuteen puuttumisesta tai omaisuuden vahingoittamisesta. Tällöin säännöksessä edellytetty tarkoitus ilmenee ennen kaikkea naamioituneen henkilön tai joukon uhkaavasta käytöksestä. Väkivallan välitön uhka saattaa ilmetä esimerkiksi

siten, että naamioitunut joukko ryhmittyy yhden tai useamman henkilön ympärille ja että esitetyt sanalliset uhkaukset tai uhkaavat eleet osoittavat joukon ilmeisenä tarkoituksena olevan ryhtyä käyttämään väkivaltaa tällä tavoin piiritettyinä olevia henkilöitä kohtaan. Omaisuuteen kohdistuvan uhan välittömyys voi puolestaan ilmetä esimerkiksi siten, että naamioitunut joukko varustautuu vahingontekoon erityisesti soveltuvilla välineillä pyrkien samalla saamaan muussa väkijoukossa aikaan yleistä epäjärjestystä.

Edellä tarkoitetuissa uhkaavissa tilanteissa poliisi saattaa olla etukäteen valmistautunut kohtaamaan eri asteisia levottomuuksia. Tällöin tilanne voi nopeasti kärjistyä jopa väkivaltaisen mellakan luonteiseksi. Tapahtumien jälkikäteisen oikeudellisen arvioinnin kannalta on tärkeää, että niin väkivaltaa käyttäneiden mielenosoittajien kuin myös voimakeinoin turvautuneiden poliisimiesten henkilöllisyydet ovat selvitettävissä. Lakivaliokunnan saaman tiedon mukaan poliisimiesten henkilöllisyys onkin aina todettavissa heidän varusteissaan olevien tunusten perusteella.

Lakivaliokunta pitää sinänsä tarkoituksenmukaisena sitä, että ehdotettua rikoslain 17 luvun 13 a §:ää sovelletaan paitsi yleisiin kokouksiin ja yleisötilaisuuksiin myös muihin yleisön kokoontumisiin. Tätä säännöksen tapahtumakohdasta soveltamisalaa on kuitenkin ehdotuksen perusteluissa (s. 12/I) tulkittu siten, että naamioitumiskielto ei koskisi esimerkiksi mielenosoitusmarssia sivusta seuraavia. Lakivaliokunta huomauttaa tässä yhteydessä käsityksensä, että tällaiset itse mielenosoituksen kannalta siivullisetkin henkilöt kuuluvat säännöksen soveltamisalaan, jos he esiintyvät naamioituneina esimerkiksi ilmeisenä tarkoituksenaan ryhtyä käyttämään henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa. Tällainen tilanne voi olla käsillä muun muassa silloin, kun mielenosoitusta naamioituneina seuraavat henkilöt pyrkivät provosoimaan mielenosoittajia väkivaltaisuuksiin.

Lakivaliokunta on tehnyt säännöksen alkusaan lisäksi kielellisen tarkistuksen.

2 momentti. Pykälän 2 momenttiin sisältyisi säännös niistä tapauksista, jolloin naamioituneena esiintyminen ei kuitenkaan olisi rangaistavaa.

Edellä esitetyn mukaan laittomana naamioitumisena pidetään vain sellaista tunnistamattomaksi naamioitumista, joka liittyy naamioituneen henkilön ilmeiseen tarkoitukseen ryhtyä käyttämään henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai vahingoittamaan omaisuutta. Rajattaessa rangaistavan käyttäytymisen ala tällä tavoin käy samalla tarpeettomaksi erikseen luetella niitä tilanteita, joissa naamioituminen ei olisi rangaistavaa. Tämän vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että säännöksen 2 momentti poistetaan.

2. Laki kokoontumislain muuttamisesta

Kokoontumislain muuttamista koskevan ehdotuksen pääsisältönä on naamioitumiseen mahdollisesti käytettävien esineiden hallussapidon kieltäminen samoin kuin tällaisten esineiden hallussapidon säätäminen rangaistavaksi. Lisäksi kokoontumislaisissa säädettäisiin järjestyksenvalvojan oikeudesta tietyissä tapauksissa tarkastaa tilaisuuden osanottajat ja näiden tavarat naamioitumisvälineiden hallussapitokiellon valvomiseksi.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, ettei ole esitetty riittäviä perusteita rikoslaisissa säädettävän naamioitumisen kriminalisoinnin lisäksi kieltää ja kriminalisoida myös naamioitumiseen mahdollisesti käytettävien esineiden hallussapito. Perustuslakivaliokunta on niin ikään huomauttanut, että tällainen hallussapidon säätäminen rangaistavaksi ei ole oikeassa suhteessa kriminalisoinnin taustalla olevan intressin suojaamiseen nähden. Näillä perusteilla perustuslakivaliokunta on todennut, ettei 2. lakiehdotusta voida käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Lisäksi se on katsonut, ettei naamiointivälineiden hallussapidon kriminalisoinnin toteuttamiselle perustuslain 73 §:ssä säädetyssä järjestyksessä ole poikkeuslakimenettelyn edellyttämiä pakottavia syitä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan naamioitumisvälineiden hallussapitokiellon liittyväksi ehdotettu tarkastusoikeus ei täy-

tä oikeasuhtaisuuden vaatimuksia ja siltä puuttuu painava yhteiskunnallinen tarve. Tämän vuoksi 2. lakiehdotus voidaan näiltäkin osin käsitellä vain perustuslain 73 §:ssä säädetyssä järjestyksessä. Myöskään tältä osin perustuslakivaliokunta ei ole katsonut, että poikkeuslakimenettelyn käyttämiseen olisi pakottavia syitä.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että 2. lakiehdotuksen 23 § ja 26 §:n 2 momentti poistetaan, jolloin 23 § jää voimaan nykyisessä muodossaan. Tästä seuraa, että lakiehdotuksen johtolausetta on muutettava ja 26 §:n 5 kohtaan on tehtävä lakitekkinen tarkistus.

Hallintovaliokunta on lausunnossaan pitänyt perusteltuna, että kokoontumislakiin otettaisiin säännös, jonka mukaan järjestettävästä yleisestä kokouksesta poliisille tehtävä ilmoitus sisältäisi tiedon myös naamioituneena esiintymisestä. Sen sijaan yleisötilaisuuden järjestäjän ei tarvitsisi säännönmukaisesti ilmoittaa naamioitumisesta, mutta poliisi voisi tarvittaessa vaatia siitä selvitystä.

Lakivaliokunta ei useastakaan syystä tässä yhteydessä puolla hallintovaliokunnan lausunnossaan esittämien ehdotusten toteuttamista. Ensinnäkin yleisen kokouksen järjestäjän voi olla hyvin vaikea tietää, aikooko joku esimerkiksi mielenosoitukseen osallistuva henkilö esiintyä naamioituneena. Vielä vaikeampaa tällaisen asian ennakoiminen on yleisötilaisuuden, esimerkiksi urheilukilpailujen, järjestäjälle. Toiseksi lakivaliokunnan edellä rikoslain 17 luvun 13 a §:ään ehdottamat rajaukset huomioon ottaen voidaan pitää todennäköisenä, että laitoman naamioitumisen tunnusmerkistön täyt-

tävää toimintaa esiintyy tavallisimmin sellaisissa väkijoukon kokoontumisissa, joilla ei ole järjestäjää. Kolmanneksi velvollisuus ilmoittaa naamioitumisesta liittyy valiokunnan mielestä luontevimmin järjestelmään, jossa poliisilla on mahdollisuus yksittäistapauksessa kieltää naamioituneena esiintyminen. Tällaisen järjestelmän käyttöön ottaminen edellyttäisi muun muassa järjestäjien oikeusturvanäkökohtien huomioon ottamiseksi sellaista perusteellista valmistelua, joka ei tässä yhteydessä ole mahdollista.

3. Laki järjestyksenvalvoista annetun lain muuttamisesta

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että sen 2. lakiehdotuksesta esittämien kannanottojen vuoksi myöskään 3. lakiehdotusta ei voida käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan myös katsonut, että edellytyksiä poikkeuslakimenettelyn käyttämiselle ei ole.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lakivaliokunta ehdottaa, että 3. lakiehdotus hylätään.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta ehdottaa,

että 3. lakiehdotus hylätään ja

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina seuraavasti:

*Valiokunnan muutosehdotukset***1.****Laki****rikoslain 17 luvun muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 17 lukuun uusi 13 a § seuraavasti:

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

13 a §

Laiton naamioituminen

Joka yleisellä paikalla *järjestettävän* yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden yhteydessä taikka muussa yleisön kokoontumisessa yleisellä paikalla esiintyy *tunnistamattomaksi naamioi-*

tuneena ilmeisenä tarkoituksenaan ryhtyä käyttämään henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai vahingoittamaan omaisuutta, on tuomittava laitomasta naamioitumisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi.

(2 mom. *poist.*)

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

2.**Laki****kokoontumislain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 22 päivänä huhtikuuta 1999 annetun kokoontumislain (530/1999) (*poist.*) 26 § sekä *lisätään* 25 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

23 §
 (*Poist.*)

25 §
 (Kuten HE)

26 §

Kokoontumisrikkomus

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta
 (1—4 kohta kuten HE)

5) rikkoo 23 §:n 1 momentissa säädetyn tai
3 momentin nojalla annetun kiellon,

on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa
säädetty ankarampaa rangaistusta, *kokoontumis-*
rikkomuksesta sakkoon.

(2 mom. *poist.*)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 28 päivänä lokakuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Tuija Brax /vihr
vpj. Susanna Rahkonen /sd
jäsen. Esko Ahonen /kesk
Lasse Hautala /kesk
Tatja Karvonen /kesk
Petri Neittaanmäki /kesk
Heli Paasio /sd
Lyly Rajala /kok

Jukka Roos /sd
Tero Rönkä /sd
Petri Salo /kok
Pertti Salovaara /kesk
Minna Siirä /vas
Timo Soini /ps
Marja Tiura /kok
Jan Vapaavuori /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.